

EĞİTİM DENETİMİNDE ELEKTRONİK ÜRÜN DOSYASI (E-PORTFOLİO) KULLANIMI HAKKINDA İLKÖĞRETİM DENETÇİLERİNİN GÖRÜŞLERİ¹

Fatma ÖZMEN*
Fatih KÖMÜRLÜ**

Özet

Elektronik ürün dosyası, son yıllarda eğitimin çeşitli dallarında olduğu gibi, eğitim denetiminde de gelişmiş ülke devletlerinde artan şekilde kullanılmaktadır. Elektronik Ürün Dosyası öğretmene kendi performansını yakından izleme ve değerlendirme olanağı verirken, diğer yandan denetçiye öğretmenin zaman içindeki çok yönlü gelişme durumlarını görme ve inceleme fırsatı yaratmaktadır.

Bu araştırma, eğitim denetiminde elektronik ürün dosyası kullanılması- na ilişkin ilköğretim denetçilerinin görüşlerinin alınmasına dayalı niteliksel bir çalışmadır. Araştırmada çalışma grubunu 2008-2009 öğretim yılında Elazığ, Malatya, Şanlıurfa, Hakkari, Gümüşhane illerinde görev yapan 62 ilköğretim denetçisi oluşturmaktadır. Denetçi görüşleri, açık uçlu sorulara verilen yanıtlar olarak, elektronik posta aracılığı ile alınmıştır. Verilerin analizi elde edilen bulgular eşliğinde, elektronik ürün dosyasından eğitim denetiminde yararlanıl- masına ilişkin önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Elektronik Ürün Dosyası, Eğitim Denetimi, Denetçi

Giriş

Denetim, eğitim örgütlerinde sürekli öğrenmeyi ve gelişmeyi sürdürebilmek için önemli yönetim süreçlerindedir. Etkili denetim ile eğitim kurumlarındaki sorunlar tespit edilerek gerekli önlemler alınabilir, gelişme yönünde rehberlik sağlanabilir. Günümüzde özellikle bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, denetimde de "Elektronik Ürün Dosyası" denen elektronik ortamda, kişilerin mesleki gelişimini ortaya koyan araçların kullanılmasını yaygınlaştırmaktadır. Bu konuda, gelişmiş birçok ülkede oldukça etkili örnekler görülmektedir. Öğretmen açısından ele alındığında, Elektronik Ürün Dosyası, öğretmenlerin zaman içindeki çabalarını, başarılarını, gelişmelerini gösteren; performans, bilgi, beceri, tutum ve düşüncelerini yansıtan; kişinin kendi anlatımına dayalı yaşam boyu öğrenmeyi kolaylaştıracak bir araç olarak görülebilir. Kısaca, Elektronik Ürün Dosyası, öğretmenlerin mesleki gelişimlerine yönelik tüm etkinlik ve çalışmalarını elektronik ortamda sergileyebilecekleri bir koleksiyon olarak tanımlanabilir. Bu yolla, kişi kendi kendisini değerlendirme ve gelişme fırsatlarını kollama olanağı kazanacağı gibi, denetçiler de kişilerin gelişme- ri hakkında ilk elden veri elde edebileceklerdir.

1 Bu araştırma, 7-8-9 Ekim 2009 tarihlerinde Trabzon'da Karadeniz Teknik Üniversitesi tarafından düzenlenen 3. Uluslar arası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu'nda bildiri olarak sunulmuştur.

* Doç.Dr.; Firat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi

** Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi Müdür Yrd.

Türkiye’de ilköğretim denetçileri, çok çeşitli tür ve yoğunluktaki iş yükü altında, öğretmenlere gerekli destek ve rehberlik hizmetini vermede sıkıntılar yaşamaktadır. İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü İlköğretim Müfettişleri Başkanlığının (2002) “Etkili Teftiş ve Rehberlik” Konusunda hazırladığı rapor, performansa yönelik değerlendirmenin kısıtlı zaman diliminde yapılmasından kaynaklanan sorunlara dikkat çekmektedir. Çağdaş yönetim anlayışı içinde yer alan ve çalışanın temel değerlendirme noktalarından biri olarak kabul gören performans ölçümünün bir iki saatlik değerlendirme ile yapılabilmesi mümkün değildir.

Denetmenler yılda iki kez öğretmenle beraber olabilmektedir. Bu durum, her öğretmenle yeterince ilgilenilmesini güçleştirmektedir. Yeterli zaman olmayınca tam, etkin ve objektif denetim olmamaktadır. Bunun yanı sıra, öğretmenlerin denetim sürecinde yaşadıkları kaygı da diğer bir sorunu oluşturmaktadır (Can,2004)

Elektronik Ürün Dosyası aracılığı ile, denetçi, öğretmeni sınırlı bir zaman dilimindeki ders denetimi ile değerlendirme yanında, öğretmenin mesleki gelişimine yönelik tüm etkinlikleri ve kazanımları ile de değerlendirilebilecek ve yetersiz alanların giderilmesine yönelik öğretmenle birlikte planlar yapabileceği olanağı elde edeceklerdir.

Bu araştırma, denetimde elektronik ürün dosyası kullanılmasına yönelik denetçi görüşlerini elde etmek ve bu görüşler doğrultusunda öneriler geliştirmek amacıyla taşımaktadır. Öğretmenlerin internet ortamındaki kişisel İlis sayfalarına ‘Elektronik Ürün Dosyası’ adı altında bir menü eklenmesiyle, denetçiye, öğretmenin mesleki çalışmalarını görüp, değerlendirmede kullanabileceği alternatif veriler elde etme olanağı sağlanabilecektir.

Elektronik Ürün Dosyası, değerlendirme aracı olarak kolay anlaşılabilir olması, karar vermeyi kolaylaştırması, bireyin çok yönlü izlenmesi ve değerlendirilmesi, farklı kaynaklardan elde edilen kanıtları kapsıyor olması ve farklı seviyelerde değerlendirme yapmaya fırsat vermesi açısından avantajlar sağlamaktadır (Ay, 2007). Elektronik Ürün Dosyası, kolay ulaşılabilirliği, taşınabilir olması, denetlenebilir olması, geniş kitleler tarafından paylaşılabilirliği, istenildiği ölçüde değişiklik yapılabilmesi, bireyin kendi gelişim sürecini gösterebilmesi ve istenildiğinde kısa sürede organize edebilmesi açısından performans değerlendirme sürecinde önemli görülmektedir (Sheingold, 1092; Sanalan ve Altun, 2002). Bu araştırma, elektronik ürün dosyası hakkında denetçi görüşlerinin elde edilmesi ve bu yolla gelecek çalışmalara ışık tutabilmesi açısından önemli görülmektedir.

ELEKTRONİK ÜRÜN DOSYASINA İLİŞKİN ALAN YAZIN BİLGİSİ

Elektronik Ürün Dosyasından eğitimde birçok bağlamda yararlanılmaktadır. Bununla birlikte, elektronik ürün dosyasının tanımı ve uygulama yolları amaca göre farklılaşmaktadır. Tanımlarda genellikle ürün dosyasının amaçlı olması, öğrenen kişilerin işlerine ilişkin toplu bir koleksiyon oluşturması ve kişilerin işlerine ilişkin gösterdikleri tepkileri içermesi gibi özellikleri kapsamaktadır. Elektronik ürün dosyasının uygulanması ise, öğretimsel alandaki değerlendirmeler, öğretmen eğitimi ve öğrenenlerin yetiştirilmesi gibi amaçları kapsamaktadır (Ikeda ve Takeuchi, 2006, s. 387). Birçok ülkede öğretmen değerlendirilmesinde ilginin, öğretmenin yeterliklerine (bilgi, beceri, tutum) yoğunlaştığı dile getirilerek, öğretmenlik mesleğinde kaliteyi sağlayabilme ve öğretmenlerin hesap verir olmalarını temin etme bakımından, alternatif değerlendirme aracı olarak ürün dosyalarının artan şekilde kullanıldığı belirtilmektedir (Shaff et al. 2005, s. 28).

Elektronik Ürün Dosyası, en genel anlamıyla bir amaç doğrultusunda ve belirli bir süreçte bireylerin gösterdikleri çabayı, gelişimini ve ilerlemeleri yada kazanımları yansıtan ürünler olarak tanımlanmaktadır (Sanalan ve Altun, 2002; Demirel, 2006; Aytunga, 2008). Elektronik ürün dosyası, öğretmenlerin yada öğretmen adaylarının mesleki çalışmalarını içeren, yapılan sunumların, yazılı belge örneklerinin ve projelerin yer aldığı güncellenebilen dinamik dosyalar olarak tanımlanmaktadır

(Aytunga, 2008). Elektronik Ürün Dosyasının eğitimde kullanılmaya başlanmasıyla işbirliğine dayalı, güvenilir, gerçekçi ve uygulanabilir özelliklere sahip, etkin ve gerçek yaşama ait öğrenmeleri içeren yeni bir değerlendirme anlayışı ortaya çıkmıştır (Öncü, 2009). Teknolojinin son yıllarda getirdiği kolaylıklar sayesinde bilgisayar ortamında, öğretmenlerin çalışmalarını daha kolay biriktirebilecekleri ve düzenleyebilecekleri elektronik ürün dosyası düşüncesini hız kazanmıştır (Korkmaz ve Kaptan, 2005; Akçıl ve Arap, 2009).

Ikeda ve Takeuchi (2006), ürün dosyasının, kişilerin kendi öğrenimlerini değerlendirme, stratejik davranışları güçlendirme ve bunları diğer görev ve alanlara taşıma fırsatı yarattığını belirtirken, aynı zamanda veri toplama yöntemi olarak da iş göreceğine işaret etmektedirler. (s.388). Oermann (1999, s. 224), öğretmen ürün dosyasının, öğretmenin mesleki gelişmesine yardım etmek; ve terfi, yeniden atanma, değerli görülme gibi birtakım personel kararları için öğretmenin öğretimdeki etkililiğini ortaya koymak gibi başlıca iki amaca hizmet ettiğini belirtir. Dolayısıyla ürün dosyasının hem süreç içinde hem de süreç sonu değerlendirme için kullanılabilceğine işaret eder. Oermann (1999, s. 28), Urbach (1992)'a atıfta bulunarak, öğretmenin ürün dosyası içerisinde öğretimin yedi boyutuna ilişkin dokümanın bulunması gerektiğini belirtir. Bu boyutlar aşağıdaki gibi sıralanmaktadır:

1. Ne öğretildiği,
2. Nasıl öğretildiği,
3. Öğretme işindeki değişiklikler,
4. Akademik ölçütleri karşılamadaki titizlik,
5. Öğrencilerin izlenimleri,
6. Öğretme becerilerini geliştirmedeki çabalar,
7. Meslektaşların yaptığı değerlendirmeler.

Son yıllarda, öğretmenin performansını değerlendirmede, değerlendirmenin geçerli, gerçekçi, ve anlamlı olması diğer bir deyişle olumlu bir öğrenme deneyimi olması gerektiği üzerinde durulmaktadır. Dolayısıyla, öğretmenin bilgi ve performansının kapsamlı bir resmini elde edebilmek için belli bir zamanın üzerinde bilgi toplanmasına yönelik çoklu yöntemlere ihtiyaç vardır ve ürün dosyası değerlendirilmesi bunlardan birisidir. Ürün dosyasının öğretmenin kendi öğretimi hakkında daha kendine güvenli hale gelmesine yardım edeceği ve öğretmenin sınıf içi performansını çeşitli yollarla etkileyeceği üzerinde durulmaktadır (Tigelaar et al. 2004, p. 306). Elektronik Ürün Dosyası aracılığı ile denetçi, öğretmeni sınırlı bir zaman dilimindeki ders denetimi ile değerlendirme yanında, öğretmenin mesleki gelişimine yönelik tüm etkinlikleri ve kazanımları ile de değerlendirilebilecektir. Elektronik Ürün Dosyası kullanımı, son dönemde müfettişlere verilen İlsis şifreleri sayesinde çok daha kolay uygulanabilme imkanı sunabilecektir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma, denetçi görüşlerinin açık uçlu sorular aracılığı ile elde edildiği ve betimsel teknikle çözümlendiği niteliksel bir çalışmadır. Araştırmada, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne bağlı olarak, yüksek lisansını tamamlamış veya tamamlamakta olan müfettişlerin bulunduğu iller ele alınmıştır. Bu şekilde araştırmada çalışma grubunu, 2008-2009 öğretim yılında Elazığ, Şanlıurfa, Malatya, Gümüşhane, Hakkari illerinde görev yapan toplam 148 ilköğretim denetçisi oluşturmuştur. Bu illerdeki ilköğretim denetçilerinin elektronik ürün dosyasının eğitim denetiminde kullanılmasına ilişkin görüşleri elektronik posta aracılığı ile alınmıştır. Toplam olarak 62 ilköğretim denetçisi soruları yanıtlamıştır (Tablo 1).

Tablo 1. İllerdeki Denetçi Sayıları ve Çalışmaya Katılan Denetçi Sayıları

İLİN ADI	DENETÇİ SAYISI	KATILAN DENETÇİ SAYISI
ELAZIĞ	36	25
ŞANLIURFA	45	15
MALATYA	46	12
GÜMÜŞHANE	11	5
HAKKARİ	10	5
TOPLAM	148	62

Denetçilere açık uçlu 9 soru yöneltilmiş ve bu sorulara verilen yanıtlar taşıdıkları anlamlara göre analiz edilerek temalar oluşturulmuş, bu temalar benzerlik ve farklılıklarına göre gruplanmış ve tablolaştırılmıştır. Temaların tekrarlanma sıklığına göre frekansları belirtilmiştir. Nitel araştırmalar mutlak anlamda sayısallaştırmaya karşı değildir. Dolayısıyla, araştırmacı birtakım sayısal değerlerin verilmesinde yarar görüyorsa, yüzdeler, ortalamalar gibi basit betimsel analizler kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s. 64, 200). Bu araştırmada, çözümlenmenin daha iyi anlaşmasına katkı sağlayacağı düşünüldüğünden ve veri analizi sonuçlarının yüzde değerleri olarak verilmesi mümkün olduğundan, denek görüşlerine ilişkin oluşturulan temalar yüzde değerleri olarak da tablolarda verilmiştir. Genel değerlendirme ile ulaşılan sonuçlar eşliğinde önerilere yer verilmiştir.

BULGULAR VE YORUMU

Denetçilere yöneltilen sorular ve bunlara verilen yanıtların analizi sonucunda elde edilen bulgular aşağıda tablolar halinde verilmektedir. Denetçilere yönlendirilen "Elektronik Ürün Dosyası içerisinde sizce neler yer alabilir?" sorusuna ilişkin, denetçiler birden fazla görüş ileri sürmüşlerdir. Bu görüşler içerisinde en fazla yeterlik alanları (yabancı dil, folklor, satranç, müzik vb.) yer almaktadır (%53). Bu durum, denetçilerin, öğretmenlerde çok yönlü gelişimi önemsediklerini de ortaya koymaktadır.

En çok dile getirilen diğer bir husus yönetilen projelerdir (%35). Bunları sırasıyla geçmiş yıllara ait sicil ve teftiş puanları, eserler, mesleki ödüller, yurt dışı eğitim deneyimi, yöneticilik deneyimi ve öğrencilere yönelik sınıf içi gözlemler izlenmektedir (Tablo 2).

Tablo 2. Elektronik Ürün Dosyası İçerisinde Nelerin Bulunabileceğine İlişkin Denetçi Görüşleri

Temalar	f	%
Yeterlilik alanları (Bilgisayar programları, yabancı dil, folklor, satranç, tiyatro, müzik vb. alanlardaki beceriler)	33	53
MEB veya diğer bakanlıklar düzeyinde yürütülen projeler	22	35
Sicil ve teftiş puanları	21	34
Eserleri (kitap, makale, şiir vb)	19	31
Mesleki veya bilimsel ödüller	16	26
Yurt dışı eğitim deneyimi	11	18
Yöneticilik deneyimi	9	14
Sınıftaki öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve devinsel niteliklerine ilişkin gözlemler	7	11

Tablo 2’de belirtilen temalarla ilgili denetçi yanıtlarından örnekler şöyledir: *“Elektronik ürün dosyası içerisinde öğretmenin yeterlilik alanları, kendine ait eserleri ve mesleki alanda yapmış olduğu çalışmalar yer alabilir.”*

“Elektronik ürün dosyasında, öğretmenin katıldığı proje çalışmaları yurt içi ve yurt dışı deneyimleri yer alabilir.”

Elektronik Ürün Dosyası geliştirmenin öğretmene sağlayacağı yararların neler olacağına ilişkin denetçi görüşleri (Tablo 3), en çok Mesleki gelişime rehberlik sağlayabileceği üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bunu, sırasıyla, zaman tasarrufu sağlayacak, öz değerlendirme yapma olanağı verecek, kişiye yol haritası oluşturacak, şeklinde görüşler izlemektedir. Bununla beraber denetçilerin %18’i elektronik ürün dosyasının öğretmene bir yarar sağlamayacağı görüşünü de dile getirmişlerdir.

Tablo 3’de belirtilen temalarla ilgili denetçi yanıtlarından bazı örnekler şöyledir: *“Elektronik ürün dosyasının, öğretmenin mesleki gelişimine katkı sağlayacağını düşünmekteyim.”*

“Elektronik ürün dosyası öğretmene öz değerlendirme yapabilme ve kendi yol haritasını oluşturabilme yönünde fayda sağlayabilir”

“Elektronik ürün dosyasının formalite olarak algılanacağı ve çok işlevsel olmayacağını düşündüğümünden herhangi bir katkısı sağlayacağını sanmıyorum.”

Tablo 3. Elektronik Ürün Dosyası Geliştirmenin Öğretmene Sağlayacağı Yararların Neler Olacağına İlişkin Denetçi Görüşleri

Temalar	f	%
Mesleki gelişime rehberlik sağlayacaktır	31	50
Zaman tasarrufu sağlayacaktır	28	45
Öz değerlendirme yapabilecektir	27	43
Kendisine yol haritası olacaktır	16	26
Katkısı olmayacaktır.	11	18

Elektronik Ürün Dosyası geliştirilmesinin sınıf içinde öğrenci öğrenmesinde sağlayacağı yararları ilişkin olarak (Tablo 4), öğretmenin sürekli kendini geliştirme ve değerlendirme imkanı kazanması ile sınıf içi öğretime katkısı olacağı, görüşü en çok dile getirilen husus olmuştur. Bu görüşü sırasıyla, tüm alanlarda gelişme olacağı, öğretmenin noksanlarını görebilerek kendisini geliştireceği görüşleri takip etmektedir. Denetçilerin % 21'i ise, öğrenciye katkı getirmeyeceği görüşünü taşımaktadır.

Tablo 4'de belirtilen temalarla ilgili denetçi yanıtlarından örnekler şöyledir: *“Elektronik ürün dosyası geliştirme öğretmenin mesleki yaşantısını takip ederek sürekli kendini değerlendirme imkanı sağlayacağından, bütün alanlarda gelişmeyi teşvik edecektir. Bu durum da öğretim sürecine katkı sağlayacaktır”*

“Elektronik ürün dosyası öğretmenin kendini sürekli gözden geçirip eksikliklerini görerek performansını artırabilme şansı tanıyacağından öğrenci öğrenmesine de olumlu katkılar sağlayacaktır”

Tablo 4. Elektronik Ürün Dosyası Geliştirilmesinin Sınıf İçinde Öğrenci Öğrenmesinde Sağlayacağı Yararları Hakkındaki Denetçi Görüşleri

Temalar	f	%
Mesleki yaşantısını takip ederek sürekli kendini geliştirme imkanı bulacaktır. Bu durumda öğretim sürecine katkı sağlayacaktır	31	50
Kendini değerlendirdiği için bütün alanlarda gelişme sağlanacaktır.	24	39
Öğretmen durumunu sürekli gözden geçirerek performansını artıracaktır. Eksikliklerini görebilerek eğitim sürecini olumlu yönlendirecektir.	20	32
Öğrenciye katkısı olmayacaktır.	13	21

Eğitim Denetiminde Elektronik Ürün Dosyasının öğretmenin mesleki gelişimine ilişkin uygulanabilirliği hakkında denetçi görüşleri (Tablo 5) TKY felsefesine de uygun olarak sürekli gelişmeyi sağlaması açısından büyük çoğunluk tarafından (%47) önemli görüldüğü yönündedir. Yine katılımcılardan %37'si değerlendirme ölçütleri objektif olarak belirlendiği takdirde yararlı olacağı görüşünü dile getirmiştir. Bununla beraber %16 gibi bir çoğunluk elektronik ürün dosyasının uygulanabilirliğine mesleki gelişime katkısı olmayacağı düşüncesiyle olumsuz bakmaktadır.

Tablo 5'de belirtilen temalarla ilgili denetçi yanıtlarından bazı örnekler aşağıda verilmektedir:

“Elektronik ürün dosyası öğretmenin hem öz değerlendirme yapabilmesi hem de sınıf ortamındaki öğrenme süreçlerinin öğretmen tarafından değerlendirilmesi açısından ipuçları sunabileceğinden yararlı olabileceğini düşünüyorum.”

“Uygulanabilir fakat mesleki gelişime katkısı olacağını sanmıyorum. Çünkü mesleki gelişim için istekli olunması gerekir. Bu isteksizlikte daha çok bireyden kaynaklanmaktadır.”

“Elektronik ürün dosyasının öğrenci gelişimine de, öğretmen gelişimine de katkı sağlayacağı fikrinde değilim.”

Tablo 5. Eğitim Denetiminde Elektronik Ürün Dosyasının Öğretmenin Mesleki Gelişimine İlişkin Uygulanabilirliği Hakkında Denetçi Görüşleri

Temalar	f	%
Öğretmenlere kendi gelişimlerini izleme fırsatı sağladığından kalite ve mükemmeli arama çabaları devam edecektir	29	47
Kriterler objektif olarak belirlenirse uygulanabilir	23	37
Mesleki gelişimine çok fazla etkisi olmayabilir.	10	16

Elektronik Ürün Dosyası kullanımının eğitim denetimine sağlayacağı katkıların neler olacağına ilişkin soruya verilen yanıtlar (Tablo 6), denetimde zaman sınırlılığını azaltma (%55) ve denetçi-öğretmen iletişimi kolaylaştırma (%48) hususlarında yoğunlaşmaktadır. Az oranda bir katılımcı (%10) denetimde çoklu veriye dayalı değerlendirme olanağı tanıyacağını belirtmektedir. Buna karşın, bir kısım katılımcı (%16) pek fazla katkı sağlamayacağı görüşündedir. Denetçi yanıtlarından bazı örnekler şöyledir:

“Elektronik ürün dosyası kullanımı denetçinin öğretmeni kısa zamanda tanıyamama sıkıntısını ortadan kaldıracaktır.”

“Denetçi denetime gitmeden önce öğretmen hakkında ön bilgi elde edecektir ve bu da denetçi öğretmen iletişimini kolaylaştıracaktır.”

“Öğretmenin değerlendirilmesi daha objektif olacaktır.”

Tablo 6. E-Ürün Dosyasının Eğitim Denetimine Sağlayacağı Katkılara İlişkin Denetçi Görüşleri

Temalar	f	%
Denetçinin öğretmeni kısa zamanda değerlendirme sınırlılığını ortadan kaldıracaktır.	34	55
Denetçi ve öğretmen iletişimi kolaylaşacaktır	30	48
Denetçinin değerlendirilmesi daha objektif olacaktır	28	45
Denetimde çoklu verilere dayalı değerlendirme fırsatı doğacaktır.	16	10
Denetim alanında katkısı olmayabilir.	10	16

Elektronik Ürün Dosyası kullanımının eğitim denetimindeki sınırlılıkların neler olabileceği sorusuna ilişkin denetçi yanıtları aşağıdaki bulguları ortaya koymaktadır (Tablo 7). Denetçilerin bir kısmı elektronik ürün dosyalarının öğretmenler tarafından ek yük olarak algılanabileceği (%29); denetçilerin ürün dosyalarını takip etmede ve değerlendirmede sorun yaşayacağı (%27); bazı öğretmenlerin bilgisayar kullanım düzeylerinin düşük olması (%26); ürün dosyasına koyulacak belgelerin geçerlik ve güvenilirlik sorunu taşıyabileceği (%21); değişime karşı direnç oluşabileceği (%15); işlemlerin elektronik ortama aktarılmasının denetimdeki iş yükünü artıracığı (%13) gibi sorunlar yaşanabileceğini öne sürmüşlerdir. Yanıtlara ilişkin bazı örnekler şöyledir:

“Elektronik ürün dosyası kullanımının denetçide oluşturacağı iş yükünden dolayı bu bilgileri takip etme ve değerlendirebilmenin güç olduğunu düşünüyorum.”

“Bazı öğretmenler bunu yeni bir angarya olarak algılayabilir”

Tablo 7. Elektronik Ürün Dosyası kullanımının eğitim denetiminde sınırlılıklarına İlişkin Denetçi Görüşleri.

Temalar	f	%
Bazı öğretmenler tarafından ek yük olarak algılanabilir.	18	29
Denetçilerin bu bilgileri takip etme ve değerlendirme sorunu	17	27
Girilecek bilgilerin geçerliliği ve güvenilirliği sorunu	13	21
Bazı öğretmenlerin bilgisayar kullanım düzeylerinin yetersizliği	16	26
Bazı öğretmenler değişime karşı direnç gösterebilirler	9	15
Elektronik ortamdaki işlemlerin denetçide oluşturacağı iş yükü	8	13

Elektronik Ürün Dosyası'nın eğitim denetimine katkısının hangi düzeyde ve nasıl olması gerektiğine yönelik soruya verilen yanıtlar ise şu hususlarda yoğunlaşmaktadır (Tablo 8). Denetçilerin büyük çoğunluğu (%47) öğretmeni sınıf ortamında gözlemeye ek olarak kullanabilir; ve değerlendirme puanına %20-30 oranında katkı sağlama (%29) düşüncelerini yansıtmışlardır. Bazı denetçiler (%21), performansa dayalı bir denetim sistemine katkı sağlayabileceğini dile getirmişlerdir. Diğer bir kısım denetçi ise (%19) denetim alanında kullanılmasının zor olacağı düşüncesini tekrarlamış ve değerlendirmenin ancak sınıf içi gözlemle yapılabileceğini belirtmişlerdir. Yanıtlara ilişkin bazı örnekler aşağıda verilmektedir:

"Eğitim denetiminde asıl olan öğretmenin yüz yüze ve sınıf içinde denetlenmesi olduğundan elektronik ürün dosyasının eğitim denetiminde ek bir değerlendirme olarak kullanılabileceğini düşünüyorum."

"Elektronik ürün dosyası öğretmen değerlendirilmesinde verilen puana %20-30 arasında etki yapabilir."

Tablo 8. Elektronik Ürün Dosyası'nın Eğitim Denetimine Katkısının Hangi Düzeyde Olabileceğine İlişkin Denetçi Görüşleri

Temalar	f	%
Denetçi gözlemine ek bir değerlendirme olarak katkı sağlayabilir.	29	47
Değerlendirme puanına %20-30 arasında puan katkısı olabilir.	20	32
Performansa dayalı bir denetim modeli ile uygulamaya katkısı artabilir.	13	21
Değerlendirme sınavtaki gözlemlere göre yapılmalıdır.	12	19

Elektronik Ürün Dosyası'nın okul yöneticileri ve denetçiler tarafından etkili şekilde değerlendirilip değerlendirilemeyeceğine yönelik denetçi görüşleri (Tablo 9), büyük çoğunlukla (%47) içeriği ve denetimde kullanılacağı katkı düzeyi iyi belirlebilirse etkili olacağı görüşünü taşımaktadır. Bazı denetçiler (%29), sınıf atmosferinin teneffüs etmenin önemine vurgu yapmışlardır. Diğer denetçiler ise (%21), denetim alanında kullanılmayacağından değerlendirme yapılamayacağı görüşünü ileri sürmüşlerdir. Yanıtlardan bazıları aşağıda görüldüğü gibidir:

"Elektronik ürün dosyası yönetici ve denetçilere fikir verir ancak o atmosferi teneffüs etme çok farklıdır. Her şey yazı ve görsel kurgulardan ibaret değildir."

"Denetimin bir parçası olabilir.Fakat; denetimin tamamen elektronik ortamda olması hususunda bazı tereddütlerim var"

Tablo 9. Elektronik Ürün Dosyası'nın Okul Yöneticileri ve Denetçiler Tarafından Etkili Şekilde Değerlendirilip Değerlendirilmeyeceğine İlişkin Denetçi Görüşleri.

Temalar	f	%
Elektronik Ürün Dosyası'nın içeriği ve denetimde kullanılacağı katkı düzeyi iyi belirlenebilirse etkili şekilde kullanılabilir.	29	47
Sınıf atmosferini teneffüs etmek daha önemlidir.	18	29
Denetim alanında kullanılamayacağından değerlendirilemez	13	21

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bulgular eşliğinde, ulaşılan sonuçlar şu şekilde özetlenebilir:

Denetçiler, Elektronik Ürün Dosyası içerisinde Bilgisayar programları kullanımı, yabancı dil düzeyi, folklor, satranç, tiyatro, müzik ve benzeri yeterlik alanlarına ilişkin belgelerin yer almasını büyük çoğunlukla dile getirmişlerdir. Bunun yanı sıra, MEB veya diğer bakanlıklar düzeyinde yürütülen projeler, geçmiş yıllara ait sicil ve teftiş puanları, yapılan yayınlar gibi hususlar katılımcılar tarafından bulunması istenen belgelerdir. Bu durum, denetçilerin, öğretmenlerin çok yönlü gelişimini önemsediklerini ortaya koymaktadır.

Elektronik Ürün Dosyası geliştirilmesinin öğretmene sağlayacağı yararları ilişkin ise, mesleki gelişime rehberlik edebileceği, zaman tasarrufu ve öz denetim sağlayacağı gibi hususlar dile getirilmiştir. Alan yazında da, genellikle bu alanlarda yararları dile getirilmektedir.

Eğitim Denetiminde Elektronik Ürün Dosyasının öğretmenin mesleki gelişimine ilişkin uygulanabilirliği hakkında sürekli gelişmeyi artıracığı, objektif ölçütler eşliğinde değerlendirildiği takdirde yararlı olabileceği görüşü ağırlık kazanmaktadır. Bu durum, denetçilerin çoğunluğunun TKY felsefesini yansıtan bir denetim anlayışı içinde olduğunu da göstermektedir.

Elektronik Ürün Dosyası kullanımının eğitim denetimine sağlayacağı katkılar olarak denetimde zaman sınırlılığını azaltma ve denetçi-öğretmen iletişimi kolaylaştırma avantajları oluşturması görüşleri ağırlık kazanmıştır.

Elektronik Ürün Dosyası kullanımının eğitim denetimindeki olası sınırlılıklarına ilişkin, denetçilerin çoğu tarafından, bilgileri takip etme ve değerlendirmede sorun yaşanabileceği, öğretmenler tarafından ek yük olarak algılanabileceği, geçerlik ve güvenilirlik sorunları yaşanabileceği görüşleri yansıtılmıştır. Bu sonuç, denetçilerin olaylara gerçekçi bir pencereden baktığını ve olası sorunları tespit edebildiklerini yansıtmaktadır.

Elektronik Ürün Dosyası'nın eğitim denetimine katkısı hangi düzeyde ve nasıl olmalı sorusuna ise; öğretmeni sınıf ortamında gözlemeye ek olarak kullanabilme ve değerlendirme puanına %20-30 oranında katkı sağlama düşüncesi ortaya çıkmıştır.

Elektronik Ürün Dosyası'nın okul yöneticileri ve denetçiler tarafından etkili şekilde değerlendirilip değerlendirilmeyeceğine ilişkin görüşler ise, içeriği ve denetimde kullanılacağı katkı düzeyi iyi belirlenebilirse etkili şekilde kullanılabilir görüşü ön plana çıkmıştır.

Ulaşılan bu sonuçlar yanında, elektronik ürün dosyasının denetimde kullanılmasına ilişkin olarak, yaklaşık %15-%20 arasında değişen bir denetçi grubunun, elektronik ürün dosyasının denetimde hiçbir yarar sağlayamayacağı hususunda ortak görüşünü paylaştıkları anlaşılmaktadır. Bu durum, bazı denetçilerin, alternatif denetim yöntemlerine karşı güven duymadıklarını, elektronik ortamdaki veri kay-

naklarını pek makbul saymadıklarını düşündürmektedir.

Bu sonuçlar eđliđinde řu önerilere yer verilebilir:

Alan yazın bilgilerinde de görüldüğü gibi, elektronik ürün dosyasının eğitim denetiminde kullanılması hem denetçiler hem de öğretmenler açısından yarar sağlayacaktır. Bununla beraber, elektronik ürün dosyalarının eğitim denetiminde kullanılmasına ilişkin gerekli politikalar geliştirilmeli ve kararlar alınmalıdır.

Alan yazın bilgileri ve denetçilerin görüşleri elektronik ürün dosyasının oldukça yararlı olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak, ürün dosyası içinde yer alacak belgelerin niteliği, geçerliliği ve güvenilirliği, öğretmenlerin mesleki gelişimini sağlayacak şekilde, iyi belirlenmelidir. Ayrıca, elektronik ürün dosyalarının denetimde değerlendirilmesine yönelik ölçütler belirlenmeli ve alternatif denetim yolu olarak elektronik ürün dosyalarından yararlanma teşvik edilmelidir.

Elektronik ürün dosyalarından etkili şekilde yararlanabilmek için, bu dosyaların geliştirilmesi, değerlendirilmesi ve kullanımı hakkında öğretmen ve denetçiler yetiştirilmeli, bu alanda duyulan ek bilgi ve becerilerin kazandırılmasına çalışılmalıdır.

Elektronik ürün dosyalarının denetimde kullanılması hakkında olumsuz görüş bildiren denetçilerin bulunması, denetçilerin iş yükünün fazlalığı, kendilerini geliştirme olanağı bulamamaları, geleneksel denetimi yeğledikleri şekilde bir sonucu ortaya koymaktadır. Çağın gereklerine uygun çok yönlü değerlendirmeler yapabilecek şekilde, denetçilerin yetiştirilmeleri, bilgisayar teknolojilerinden etkili şekilde yararlanma konusunda bilgi ve beceri kazanmalarına olanak tanıyan fırsatların yaratılması gerekir.

Denetim sisteminin yükünü taşıyan denetçilerin bilimsel gelişmeleri yakından takip edebilmesi, uygulayabilmesi ve değerlendirebilmesi için üzerlerindeki iş yükünün azaltılması gereklidir. Denetim sisteminin bir bölümünde yapılan iyileştirmenin sisteme etkisinin az olacağı, sistemin bütünüyle birlikte yapılacak iyileştirmelerin etkililiği ve verimliliği artıracacağı düşünülmektedir.

Eğitim denetiminde elektronik ürün dosyası kullanımı, birkaç pilot ilde uygulanıp, eksiklikleri tartışılıp giderildikten sonra denetim alanında alternatif bir denetim yolu olarak geliştirilebilir.

Kaynakça

- Akçıl, Umut ve Arap, İbrahim (2009). The opinions of education faculty students on learning processes involving e-portfolios. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1, 395-400.
- Ay, Fatma (2007). Hemşirelik eğitiminde kullanılan alternatif bir araç: Ürün dosyası. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi* 2 (4), 57-68.
- Aytunga, Oğuz (2008). Öğretmenliği Öğrencilerinin Gelişim Dosyası, Başarı Testi ve Tutum Puanları Arasındaki İlişki. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 21, 45-59. , (2008)
- Aytunga, Oğuz (2008). Sınıf öğretmenliği gelişim dosyası, başarı testi ve tutum puanları arasındaki ilişki. *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 21,45-60.
- Barlett, Andrea (2002). Preparing preservice teachers to implement performance assessment and technology through electronic portfolios. *Action in Teacher Education*, 24 (1), 90-97.
- Can, Niyazi (2004). İlköğretim Öğretmenlerinin Denetimi Ve Sorunları. *Millî Eğitim Dergisi*, 161
- Demirel, Özcan (2006). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. (9. Baskı) Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Ikeda, Maiko Ve Takeuchi, Osamu (2006). Clarifying the differences in learning EFL reading strategies: An analysis of portfolios. *System*, 34, 384-398.
- İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı "Etkili Teftiş ve Rehberlik" Konulu İyileştirme Takımı Raporu, İstanbul (2002).
- Karaağaçlı, Mustafa (2002). *Değerlendirme Süreci, Mesleki Eğitim ve Teknoloji Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 31-37.
- Korkmaz, Hünkar & Kaptan, Fitnat (2005). Fen eğitiminde öğrencilerin gelişimini değerlendirmek için elektronik ürün dosyası kullanımı üzerine bir inceleme. *The Turkish Online Journal of Educational Technology (TOJET)* 4 (1), 101-106.
- Oermann, Marilyn (1999). Developing a teaching portfolio. *Journal of Professional Nursing*, Vol. 15, No.4, pp. 224-228.
- Öncü, Hüseyin (2009). Ölçme ve değerlendirmede yeni bir yaklaşım: Ürün dosyası değerlendirme. *TSA* 13 (1), 103-130.
- Sanalan, Vehbi Aytekin ve Altun, Arif (2002). Bir veri tabanı uygulaması olarak elektronik ürün dosyası. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4 (1), 11-21.
- Shaff, Marieke et al. (2005). Cognitive representations in raters' assessment of teacher portfolios. *Studies in Educational Evaluation*, 31, 27-55.
- Tigelaar, Deh et al. (2004). Using a conceptual framework and the opinions of portfolio experts to develop a teaching portfolio prototype. *Studies in Educational Evaluation*, 30, 305-321.
- Yıldırım, Ali. ve Şimşek, Hasan (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık San. ve Tic. A.Ş.

VIEWS OF PRIMARY SCHOOL SUPERVISORS ABOUT THE USE OF E-PORTFOLIOS IN EDUCATIONAL SUPERVISION

Fatma ÖZMEN*
Fatih KÖMÜRLÜ**

Abstract

E-portfolios have been increasingly utilized in educational supervision in developed countries, as it is done in the various aspects of education. While E-portfolios give the teachers to scrutinize and evaluate their own performance, they offer opportunities to the supervisors to detect and analyze the multi-faceted professional development features of teachers in the time, as well.

This research is a qualitative study based on the views of primary school supervisors related to the use of e-portfolios in educational supervision. The study group is composed of 62 primary school supervisors who have been working in the cities of Elazığ, Malatya, Şanlıurfa, Hakkari, Gümüşhane, in 2008-2009 instructional year. The supervisors' views which were reflected in the responses given to the open-ended questions, have been obtained by e-mails. Some recommendations have been made concomitant with the findings reached by the analysis of the data, for utilizing e-portfolios in educational supervision.

Key Words: E-portfolios, Educational Supervision, Supervision

* Associate Professor Fırat University, Faculty of Technical Education

** Elazığ, Deputy Director of Science and Art Center